

Bozla

Maribor, 10. avgusta 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 • Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26
Telefon 29-70 • Poštni čekovni račun 10.502 • Izhaja vsak petek • Oglasi po tarifi.

Štev. 32

Pregled

Kriza mussolinizma

Mussolinijeva Italija preživlja težko notranje-politično krizo. Korenine te krize segajo nazaj do tiste epohe fašizma, v kateri se je pričel duce igrati s fundamentalno preustrojitvijo gospodarskega in družabnega reda. »Il carta del lavoro« in korporacijski sistem sta pokazala, da Romani že po svojem bistvu niso organizatorji. Eksperiment se je ponesrečil, kakor se je ponesrečila tudi vsa zunanja politika Italije pod vodstvom duceja. Vsa znamenja namreč kažejo, da je nastala v Italiji kriza pretorijanstva. Kakor so bili odžagani Farinacci, Turati in sedaj še Arpinatti, prav tako je Mussolini z manj srečno roko poskušal odstraniti Grandi in Balbo, katerega je poslal zelo daleč: v Tripolitanijo. Mussolini je postal osamljen. Dejstvo, da je prevzel sam kar šest ministrskih portfeljev, dokazuje, da je kriza nezaupljivosti Mussolinijeve prispela do vrhunca. Ta kriza je tem značilnejša, ker je zvezana s krizo državnih financ in vsega državnega gospodarstva. Lahko se reče, da je fašizem sicer še zdrav, pač pa je skrahiral mussolinizem. Mlajši sotrudniki duceja bi se radi uveljavili, hoče se jim dela, tako pa gledajo vse niti koncentrirane liki pajkovi mreži v eni sami roki. Razlika med Mussolinijem in Hitlerjem je ta, da uživa poslednji kot človek med Nemci skoro absolutno spoštovanje, dočim ga Italijani že po svojem temperamentu napram Mussoliniju ne morejo imeti. Politika intrigantstva se sedaj maščuje. Vse kaže, da bo največji intrigant Italije običal v lastnih mrežah. Grandi, Balbo in mnogi drugi se že oglašajo za dedščino. Mussolini jim vlada že predolgo. Če bi imel pokazati kaj uspehov, bi se bilo v redu, tako pa tone njegova zvezda v istem tempu, v katerem se vrste njegovi neuspehi na zunaj in znotraj.

Kaj hoče Schuschnigg?

Novi kancelar avstrijske zvezne republike je prava svinga. Da je bil Dollfuss fanatičen krščanski socialc in zavverovan v neko misljo odrešenika vseh Nemcev, je znana stvar. Ni pa bil prijatelj legitimistov. V toliko je bila Mala antanta glede avstrijskega državnega vodstva lahko mirna. Sedaj je na vladi Schuschnigg kot izrazit legitimist, poleg njega pa imajo najvažnejše resorje v rokah Starhemberg, Fey in Berger-Waldenegg, torej sami čistokrvni legitimisti in »platzhalterji« za Otona Habsburga. Schuschnigg so že vsi listi Evrope označili kot monarhista legitimističnega kova. Gospa Zita v Stenoeckerzeelu je lahko vesela, Mussolini je tako dolgo dregal v Avstrijo, da je pri tem povzročil Rintelenovo in Dollfussovo smrt, izbežal pa je pri tem legitimista Schuschnigga, ki se bo na poti v Rim lahko predstavil v vili Pianore tudi mlademu Otonu. S stališča politike Male antante je avstrijska situacija precej motna in kalna. Avstrija nima sedaj vlade, ki bi mogla kakorkoli garantirati notranjo stabilnost in sigurnost zunanjega kurza. Edini protektor Italije, Mussolini, je sam na slabih nogah, medtem pa se nacionalni socializem, ki so ga pobijali v Avstriji z združenimi močmi vsi nasprotniki nemškega narodnega edinstva, širi »kot

„Bataljoni farkašev“

Po „Narodni Odbrani“ in ljubljanskem „Prelomu“ prinašamo članek, ki je z bengalično lučjo posvetil v zelo temno poglavje našega nacionalnega življenja.

UREDNIŠTVO

Kakor povodenj, kakor kaka epidemija je kriza objela vse države in vse razrede ter stanove družbe, najbolj pa je zadela malega človeka. Ljudje se neprestano trudijo, da ji odpomorejo, da odtegnejo svojo kožo njenim praskam. Radi nje prebije marsikdo svoj dan ob naporu, svojo noč pa v skrbeh, kako se je bo navadil in se ji prilagodil. Toda v sedanji družbi je nekaj njenih članov, ki kljubujejo vsaki krizi, ki imajo način in sredstva, da se ji umaknejo in da ob njej izvršujejo svoje peklenške in jako rentabilne kupčije.

To spada vsekakor med dokaze, da še živimo v motnem in neurejenem času.

Dnevnik pogosto polnijo svoje stolpce z najrazličnejšimi aferami: postale so navaden, vsakdanji pojav. Narodna odbrana ugotavlja, da so tvorci ali nosilci vseh teh velikih afer v največ primerih tujega rodu, v 95% primerov so to osebe s tujimi, nejugoslovanskimi imeni. To niso niti Pavloviči, niti Markoviči, Glišiči ali Trifunoviči, temveč so navadno Schwitzerji in Spritzerji, Grünbaumi in Farkaši, Knoblauchi in Vsetečke itd.

Narodna odbrana je imela prav, ko se je dvignila proti tem državnim in društvenim gosencam in hrčkom in je odločno poudarila, da jih je treba vse po vrsti udariti ne po prstih, temveč po sredi temena, da bi se domovina očistila te nesnage. Kako prav je imela, kaže zadnja afeta s tihotapstvom špirta, ki se po svojem obsegu dviga v milijone in ki je po svoji ciničnosti in drznosti brezprimerna, ker je njen avtor vršil svoje lopovščine leta in leta. Če pregledaš seznam oseb, ki so bile priete in kaznovane radi prestopkov te vrste, potem vidiš, da so to večinoma osebe z madžarskimi nemškimi in jude-madžarskimi imeni.

Ni še pozabljena afeta tistega priseljenega Žida-menjalca, ki je v enem letu stihotapil na Madžarsko najmanj stopenetdeset kilogramov zlata, morda pa tudi veliko več, najbrž, da bi podpiral akcijo revizionistov, in že se je pojavila mnogo obsežnejša in drznejša afeta.

To je primer iz Madžarske priseljenega Bernarda Farkaša, fabrikanta špirta. Tujec, odkrit sovražnik države in naroda, tu, sredi prestolnice, ne dela in ne trguje le nemoteno, temveč tudi nemoteno tihotapi, goljufa in krade državi

kuga« po vsej deželi. Vlada si je povečala opozicijo, ki jo bo sčasoma popolnoma zrahljala. Rintelenov slučaj še ni pojasnjen, tudi vloga Feyova, dne 25. julija še ni popolnoma jasna. Vsa znamenja kažejo, da bo prišlo med pristaši sedanjega režima do nove borbe za oblast. Krščanski socialci so se zabarikadirali za Bundeswehr, Fey in Starhemberg se oslanjata na svoje hajmwehrovce, Schuschnigg pa ima poleg tega še svoje Sturmcharlerje. Avstrija je ostala prav tako nemirna, kakor je bila nemirna po vseh dosedanjih revoltah. Notranjega miru ji ne more prinesiti nobena druga poteza več kakor kompromis z nacionalnimi socialisti, ki imajo za seboj vso mladino

in občini ter ruši temelje Jugoslavije. Zaslužene in ukradene milijone odnaša na Madžarsko in pripravlja nam nove napade. In ko ga oblast po dolgem raziskavanju končno zaloti pri njegovih prepovedanih dejanjih in ko dvigne roko, da ga prime za ovratnik in izroči zakonu radi zaslužene kazni, da ga spravi onstran ključavnice, se, kakor bi trenil, izmuzne čez mejo, ker ima, kakor vsak tihotapec, tri razne potne liste v žepu, ter se na ves glas krohota v brk policiji in sodišču in vsem po vrsti. Čez leto dni ali čez dve leti, ko vse to pokrije debeli prah pozabljenja, se bo pa na novo pojavil v naši sredi, pod imenom kakega Lufenfelda ali Somogyja, da bo nadaljeval, kjer je prenehal.

Ta Bernard Farkaš je živa ilustracija naše sedanosti. Z ene strani leta in leta stiska in eksploatira delovno silo, ki jo dobi po slepi coni, na drugi strani se pa za se ali za največji del onega, kar so delavci proizvedli, na en ali na drug način izogne vsem občinskim in državnim dajatvam — in svoje blago prodaja po mili volji, bijoč s tem vsakega konkurenta po glavi. Ta tujec ne kaže le ogabnega pohlepa po obogatitvi na račun delavcev in države s tem, da jim krade, temveč kaže tudi težnjo, da našo domovino čim bolj škoduje. On ve, da v našem današnjem stanju in v naših razmerah marsikateri slabotni značaj zamiži pred bleskom zlata. In dokler je mogel, je tihotapil na stotisoče litrov svojega proizvoda in s tem škodoval državo za milijone; kakor hitro pa je občutil, da ga bo prijel paragraf zakona, je pograbil svoj denar, cinično se nasmehnil in popihal v svoje gnezdo, v Pešto.

Narodna odbrana vpraša v zboru s celokupnim prebivalstvom: Do kdaj bodo ti Bernardi Farkaši, Grünbaumi, Schenkerji in Stinkerji, Spitzerji in Mardohaji kradli in ropali državo in občino; do kdaj bodo skrunili grobove onih, ki so svojim potomcem prelivali kri za svobodo te države, dokler bodo ogražali obstanek nesrečnih rodbin in države, ki so jo naši ljudje, ne meneč se za žrtve, ustvarjali in s svojimi kostmi posuli? — Ne gre za tega enega Farkaša, marveč za bataljone Farkašev, ki se skrivajo v nebroj trgovskih, zlasti pa industrijskih podjetjih in tovarnah z izključno tujim, celo sovražnim kapitalom, ki v njih, radi

bluffa, sedi kakor namalan Turek kak naš imeniten in ugleden sonarodnjak, da za njegovim hrbtom tuji kličejo hudice v svoj industrijski ris. Svojemu namalanemu Turku vržejo kako drobtinico, da ga nasitijo in zadovolje, oni pa vse nesramnejše izvršujejo svoje lopovščine.

Nihče v Jugoslaviji ni, in tudi Narodna odbrana ni proti onemu tujemu kapitalu, ki se hoče s poštenim in rednim delom povečati in obogateti; toda Narodna odbrana je, in prepričana je, da je z ujo ves jugoslovanski narod, odločno proti nelojalnemu tujemu kapitalu, ki iz podjeda temelje države — in Narodna odbrana najpozitivnejše trdi, da tak kapital obstoja. In zato ona najodločneje zahteva od državnih oblasti najstrožji pregled, splošen pretres in kontrolo tujega kapitala, investiranega v industrijska in trgovska podjetja v Jugoslaviji. In še nekaj: Narodna odbrana zahteva, da se iz vseh teh podjetij s tujim kapitalom in iz njihovih upravnih in nadzornih odborov enkrat za vselej odstranijo vsi oni Jugoslovani, ki za njih hrbti, za beraško napitnico, tujski kapital škoduje narodu in ga ropa, ter izpodjeda temelje države, ki mora biti močna. Nihče ne more očitati Narodni odbrani, da ona vodi kako posebno politiko, da izvaja ideologijo šovinizma, in da je na istem stališču in na isti liniji. Ona nima namena nikogar rušiti, ali ga motiti pri njegovem delu. Ali ona ima v prvi vrsti pred očmi domovino in narod, varnost in prospeh države, splošni interes. In vsakega, ki to upošteva in ki se trudi, da svoje obveznosti napram državi vestno, lojalno in pošteno izpolnjuje, bo podpirala. Toda ravno tako se mora truditi, da obvlada in zavrne, da onemogoči delo vseh onih protinarodnih in protidravnih elementov, ki izpodjedajo in rušijo temelje države. Ona bo postavila svojo moč proti bataljonu Farkašev, ki ropajo domovino in državo ter narod in jih ne more smatrati za državotvorne, brez ozira na to, kdo jim izza kulis pomaga in jih podpira.

Narodna strokovna zveza, Maribor

Sodna ulica 9 — dvorišče

Uradne ure tajništva so od 1. januarja dalje
dopoldne od 9. do 12. ure
popoldne od 15. do 19. ure.

ob nedeljah in praznikih od 9. do 11. ure dop.

Pogromi v Alžiru

V Alžiru je prišlo v mestu Konstantine do hudega medsebojnega klanja med muslimani in židi. Neki prijani židovski vojak se je namreč preteklo soboto poglaval v tamošnjo džamijo, kjer se je prav kar vršila služba božja in je pričel psovati zbrane muslimane. V istem hipu je sfrčal na ulico, kjer so ga strahovito pretepli in vlekli skozi ulice. Židje so hoteli priti na pomoč, s tem pa je bil dan alarm za splošni pogrom židov. V teku

dveh dni so muslimani potolkli okrog sto židov, največ žena in otrok. Francoske kolonijalne oblasti so napravile red šele na podlagi obsednega stanja. Revolta muslimanov napram židom je povsem razumljiva, ker so se židje razpasli po vseh kolonijalnih službah in pozicijah. Verskemu fanatizmu se je pridružil sedaj še plemenski zgolj ekonomici. Čudno je le nekam, da židje nimajo nikjer na svetu sreče. Enkrat so pogromi tu, drugič tam, povsod pa le na podlagi njih objestnosti in arogance. Sedaj smo radovedni, ali bo židovski tisk za alžirske žrtve napravil tudi Hitlerja odgovornega. V francoskem Alžiru pa menda le ni antisemitov nacionalsocialističnega kova.

Nacionalni javnosti!

Nacionalni akcijski odbor za obrambo delavskih in nameščenskih pravic podaja nacionalni javnosti naslednjo izjavo

V svežem spomenu je še obupna borba rudarjev v revirjih TPD v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju proti redukcijam, katere je najavila TPD s svojo okrožnico od 26. julija 1934. V zavesti, da jih more očuvati tega uničujočega znižanja njihovih že itak nezadostnih prejemkov le popolna sloga, so se strnili ne glede na razlike v svojih nazorih, v enotno fronto ter primorali s svojim enotnim nastopom, zlasti pa s svojim pohodom v rove, celokupno javnost, da se je postavila na njihovo stran. Tako je morala TPD dne 5. julija 1934 vsaj začasno umakniti nameravane redukcije. Čim pa je kr. vlada povzela za 6000 ton na mesec količino premoga, ki jo dobavljajo rudniki TPD našim državnim železnicam, je ponovila TPD svojo zahtevo po provedbi 27. junija 1934 najavljene redukcije. Hoče torej znižati svojemu delavstvu mezde za 6 odst., zmanjšati množico deputatnega premoga, ki ga je delavstvo doslej prejelo, zlasti pa prevesti kopače višjih kategorij v nižjo — vse to z utemeljevanjem, da bi postali sicer obrati TPD pasivni in bi jih ne bilo več mogoče vzdržati.

Če je delal rudar TPD svoj čas normalnih 26 delovnih dni na mesec in si lahko prislužil toliko, da je skromno preživel sebe in svoje ljudi, je utrpel ogromno škodo že s tem, ker je padlo število delavskih dni za eno tretjino in so se za toliko tudi znižali njegovi službeni prejemki. Poleg tega mu je družba skrčila prejemke za 5 odst. Ako se posreči TPD še sedanji načrt, bo utrpel delavec preko 44 odst. nekdanjih svojih prejemkov, bo imel torej le še dobro polovico tega, kar je imel svojčas in kar mu je že svojčas jedva zadoščalo za najbolj skromno preživljanje. Posledice bede med delavstvom v rudarskih revirjih so strahotne, ker propadajo cele družine. Zadnje bivanje v rovih je zapustilo našemu slabo hranjenemu in radi tega telesno onemoglemu delavcu težke posledice, ki jih čuti še danes in radi katerih v ogromni večini ni več sposoben za normalno delo. TPD trdi, da vodijo delavci pasivno resistenco, da delajo torej namenoma manj, kot so delali prej in kot bi lahko delali tudi sedaj! Izčrpani delavec pa komaj še vihti kramp!

Problem našega delavstva v revirjih TPD ni več problem, ki bi smel interesirati samo TPD kot delodajalca in njene nameščenice kot delojemalce, ampak to je problem celokupnega naroda. Propada nam celotna generacija delavskih trpinov, propadajo njihove družine, iz njihovih otrok doraščajo telesni in duševni kreteni, ki bodo slej ali prej v breme javnosti. Stanje je tako obupno, da bi značila vsaka nadaljna redukcija današnjih že itak nemogočih življenjskih pogojev za tega našega delavca njegovo končno propast. Delavstvo se sicer upira, kolikor mu je to mogoče, toda njegovo stališče ni dovolj jako napram službodajalki, ki ima zlasti vsled svojega inozemskega zaledja dovolj možnosti, da pritiska delavstvo k tlom. Baš radi tega hoče voditi TPD pogajanja le z zastopniki delavstva kot takega in ne dopušča k pogajanjem onih zastopnikov nacionalne javnosti, ki bi mogli radi svoje polne neodvisnosti nastopati pri teh pogajanjih mnogo bolj odločno, kot je to mogoče od TPD odvisnemu delavskemu trpinu.

Čeprav je velika večina rudarjev organizirana v naprednih in nacionalnih organizacijah, ima to napredno in nacionalno delavstvo v štirilanski delegaciji, ki vodi pogajanja s TPD, le enega zastopnika, od ostalih treh pripadajo dva marksistični struji, eden pa struji bivše SLS. Radi tega ni čuda, če je moral naš nacionalno zanesljiv rudar dobiti utis, da se nacionalna javnost ne zanima dovolj za njegovo trpljenje.

Vsemu temu mora biti konec. Kot svobodni državljani svobodne kraljevine Jugoslavije, ima tudi naš rudar pravico do skromnega, človeka vrednega življenja; interes naroda in države zahteva, da mu te pravice nihče ne krati. Radi tega so se sestali v nedeljo, dne 5. avgusta 1934 v Sokolskem domu v Trbovljah zastopniki občin Laško, Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ter zastopniki organizacij Narodno strokovne zveze, Društva rudniških nameščencev, Jugoslovanske nacionalne stranke, Sokola kr. Jugoslavije in Narodne odbrane ter premetrili pod predsedstvom g. dr. Fr. R. o. š. a položaj delavstva. Morali so soglasno ugotoviti, da so zahteve TPD o nadaljnjih redukcijah v celoti nesprejemljive in da je nemože vsako pogajanje s TPD, dokler vztraja na teh svojih redukcijah zahtevah. Zastopniki navedenih nacionalnih organizacij so pa morali računati z dejstvom, da TPD že radi svojega prestiža ne bo hotela umakniti teh svojih zahtev in da stoji celokupno delavstvo TPD

pred težko borbo, ki bo odločila njegovo usodo. Zato je treba dati delavstvu opore v najširši javnosti in v ta namen so ustanovili zastopniki navedenih organizacij

NACIONALNI AKCIJSKI ODBOR ZA OBRAMBO DELAVSKIH IN NAMEŠČENSKIH PRAVIC

s sedežem v Trbovljah in s pododbori v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Senovem, Hudinjam in Kočevju. Poleg tega je bila izvoljena posebna intervencijska eksekutiva s sedežem v Ljubljani, kateri pripadajo:

Jovan R u d o l f, predsednik Narodno strokovne zveze,

dr. K o s t i Janko, tajnik Zveze društev privatnih nameščencev,

dr. Zajec Marian, sekretar Glavnega odbora JNS v Ljubljani,

M r a v l i j e Milan, narodni poslanec sreza Litija,

dr. C e p u d e r Josip, kot zastopnik Narodne Odbrane ter

zastopnik Sokola kraljevine Jugoslavije, ki ga bo imenovala uprava Sokolske župe v Ljubljani.

Tujerodci na Mariborskem tednu

Že v naprej se hočemo zavarovati proti očitku cenenege šovinizma. Res pa je, da kvorijo nekateri inozemski prodajalci kuhinjskih potrebščin in raznih praktičnih patentov na Aleksandrovi cesti, kakor tudi na razstavišču s svojim nemškim tolmačenjem svojega blaga lice našega Maribora. Če prodajajo inozemski zavarovali na naših tleh, je to njihova zadeva in stvar uprave MT, ki ima od tega svoj dobiček. Ni pa res, da morajo tolmačiti uporabo in kakovost tega blaga v tujem jeziku. Koliko naših mamic, žena in drugih radovednežev iz preproste ljudstva je tam, ki res ne razumejo nemščine. Če torej niti v interesu teli prodajalcev ni, da razkazujejo svoje blago v jeziku, ki ga velik del publike danes razume ali tudi vsaj več ne razume, potem res ne vemo, zakaj uprava MT ne zna v tem oziru staviti svojih pogojev. Eden izmed teh pogojev bi pač bil,

Predsedstvo te intervencijske eksekutive v Ljubljani je bilo poverjeno dr. Cepuder Josipu.

Nacionalni akcijski odbor je sicer nastal v zvezi z obupno borbo naših rudarjev v revirjih TPD in mu bo zaščita rudarjev v tej borbi njegova prva in morda najtežja naloga. Po sklepu vseh navzočih pa bodi ta nacionalni akcijski odbor institucija, ki naj bo celokupnemu našemu delavstvu stalno na razpolago, kadar bo potrebovalo opore v borbi za ohranitev ali doseg svojih utemeljenih pravic. Vse te borbe bodo mogle končati z uspehom le tedaj, če bo stala delavstvu ob strani celokupna javnost. — Da se to doseže, je bil ustanovljen ta Nacionalni akcijski odbor, ki vabi k sodelovanju tudi vse druge, sedaj še nezastopane nacionalne organizacije v pričakovanju, da se bodo vse odzvale temu vabilu. Prijave naj se pošiljajo na naslov Nacionalnega akcijskega odbora za obrambo delavskih pravic (tajništvo Narodno strokovne zveze), Ljubljana, Delavska zbornica.

Tudi naš delavski trpin naj dobi čut in zavest, da je živ del naroda, ki hoče živeti in si ne pusti jemati pravice do skromnega življenja na svoji lastni grudi!

ZA NACIONALNI AKCIJSKI ODBOR, ZA OBRAMBO DELAVSKIH IN NAMEŠČENSKIH PRAVIC:

dr. Josip Cepuder, predsednik,
Rudolf J u v a n, podpredsednik,
dr. Janko K o s t i, tajnik.

Tuji kapital v Jugoslaviji

Tri milijarde dinarjev tujega kapitala

Zaradi pomanjkanja domačega kapitala, je moralo naše gospodarstvo iskati pomoči pri tujem kapitalu. Ta nedostatek domačega kapitala je bil najboljčutljivi leti 1923 in to zaradi takratne deflacije. Od tega leta dalje je pričel v naše gospodarstvo vse silneje dotekati tuji kapital. Med prvimi sta bila avstrijski in madžarski. Kaj kmalu sta beležila avstrijski in madžarski kapital v Hrvatski in Slavoniji 30 odst., v Sloveniji 20 odst., v Bosni in Hercegovini 25 odst., v Vojvodini pa 40 odst. vsega akcijskega kapitala. Vpliv češkoslovaškega, francoskega in angleškega kapitala je bil sorazmerno manjši.

Jeseni leta 1929. pa opazimo, da avstrijski kapital pri nas slabi. Do tega leta sta si tako avstrijski in madžarski kapital nabrala visoke obresti, ki so romale v tujino. Seveda je trpelo radi te nagle odtegnitve kapitala iz prometa naše gospodarstvo.

V jugoslovanskem narodnem gospodarstvu je danes zastopan v glavnem naslednji tuji kapital: avstrijski, madžarski, francoski, češkoslovaški, holandski, italijanski, švicarski, belgijski, angleški in ameriški.

V našem bankarstvu pa je najmočnejše zastopan avstrijski kapital. Skoraj vsi naši denarni zavodi v Sloveniji z Bosno in Hercegovino, poslujejo z avstrijskim kapitalom. Prav zaradi tega je svoječasni polom dunajskega »Kredit-Anstalt« težko pogodil tudi nekatere naše denarne zavode. Avstrijski kapital je zastopan tudi v naši lesni, premogokopni

in elektriški industriji. Skupno znaša avstrijski kapital v naši državi okoli 500 milijonov dinarjev. Madžarski kapital sodeluje pri hrvatskih denarnih zavodih. N. pr.: »Hrv. sveopšta kreditna banka« in »Jugosl. udružena banka« v Zagrebu. Madžarski kapital ima tudi večino delnic »Jugosl. kreditnega zavoda« v Beogradu. Razven tega pa je udeležen tudi pri mnogih drugih podjetjih v Vojvodini in Banatu. Nemški kapital ni tako močno zastopan. Njegove glavne akcije so pri »Hrvatski sveopštoj kreditnoj banci« v Zagrebu in v »Zemaljski banci« v Sarajevu. Švicarski kapital ima pretežno večino delnic »Srpsko-švicarske banke« v Beogradu, nadalje pri »Sveopstem jugosl. d. d.«, pri »Bosanskoj industrijskoj i trgovačkoj banci« in »Zemaljskoj banci« v Sarajevu. Čehoslovaški kapital je najmočnejši pri »Jugosl. banki« in pri »Hrv. obrtniški banki« v Zagrebu. Italijanski kapital predstavlja v jugoslovanskem bankarstvu »Italijanska trgovska banka«, ki ima večino delnic »Hrvatske banke« v Zagrebu. Francoski kapital sodeluje v našem gospodarstvu preko »Hrv. sveopšte kreditne banke« ter »Jugosl. udružene banke« v Zagrebu. Holandski kapital je prav tako zastopan po »Jugosl. udruženj banki« v Zagrebu. Belgijski kapital predstavlja »Sveopšte jugosl. bankarstvo d. d.« v Beogradu.

gradu, »Zemaljska banka« in »Bosanska industrijsko-trgovačka banka« v Sarajevu.

Skupno je v našem gospodarstvu investiranega okoli 3 milijarde dinarjev tujega kapitala. Od tega odpade na francoski kapital 800 milijonov, na avstrijski 500, na švicarski 350, na češkoslovaški 300, na belgijski 200, na angleški 200 milijonov dinarjev. Ostali kapital odpade na druge zastopane države.

Ves ta tuji kapital, ki je investiran v raznih vrstah naše industrije, vleče iz nje leto za letom bajne dobičke, ki gredo seveda v inozemstvo. Ta kapital brezvestno izsesava najboljše sokove našega narodnega gospodarstva in pije kri našega delovnega naroda.

Sprostimo delo!

Dva činitelja vsebujeta gonilno silo življenja — priroda in delo, prva kot neizčrpna skladnica dobrin, druga kot nujno potrebna sila za njih pridelovanje in obdelovanje. To sta torej edina tvorca žitja in bitja.

Razlikujemo telesno (ročno, fizično) in duševno (umsko) delo. V prvem se odražajo naše telesne, v drugem umske (intelektualne) sposobnosti. Obe deli sta ustvarili dedščino, ki se svet ž njo ponaša. Edino delo je torej vir obstoja, edino iz njega klije nova sila — novo življenje. V njegovem poslanstvu je zapopadeno vse.

Delo je najlepša in najplemenitejša pesem življenja in resnice. Ali! —

Kakor je njegovo poslanstvo največje, najlepše, vseobsegajoče, vendar se človek ob tem priznanju zdrzne, oziroma prav zato se zdrzne. S polja in s tvornice in rova in urada — od vsepovsod zveni ista resnica: Delo je okovano — usuznjeno je.

In človek išče utemeljitve, za vzroki stika. So li ti iz ukazov prirode, iste prirode, ki je namenjena prav delovnim rokam? Ali je tem rokam odmerjena samo ta usoda?

Tako krutega zakona — ukora ni niti v božjem, niti v prirodnem zakonu, prav iz teli beremo, da bi moral biti delovni človek gospodar prirode in njenih dobrin, ker v napredku je vklesana samo ena velika beseda — delo.

Delo je torej nagrajeno s suženjstvom. Ali ni v tem največje zasmehovanje napredka, največja ironija kulture? Delo je pričaralo kulturo, zato je postalo njegov suženj. Protislovje za protislovjem!

Nekje je zapisano, da je človek delovna dobrota, delovno zlo. Ni take nevarnosti, če pride do izraza eno in drugo, gorje pa, če se uveljavlja le poslednje. Največje zlo pa tiči v obstraktnosti duha, ki mu je začetek in konec življenja zlata, lakot ali lov za materialnimi dobrinami. Ta človek si je delo podredil, ga ukrenil v svoje interese in tako ponižal njegovo dostojanstvo. Iz tega pa se je rodilo vse mogoče zlo — socialno, gospodarsko, moralno, kulturno, narodno, to določno beremo v tvornici in na cesti, na polju in v rovu. Usuznjeno delo je delovnega človeka že tako utesnilo, da se mora vračati k potrebi človeka iz davne preteklosti, to je le, da zadosti telesni potrebi. Usuznjeno delo je sramotno ponižanje delovnega človeka. —

Pa pogledimo na našo zemljo, ki ji ni prizanesla niti poganska, niti krščanska, niti fevdalna in ne kapitalistična doba. Od vekov sem vladljajo za njeno bogastvo in moči ironija in tujevo sovraštvo, od vekov sem krvavi naš rod na svojih tleh. Danes boli kot prej. Na osvobojenih tleh je njegovo delo tako sramotno ponižano, da se s strahom vprašujemo, kam gre naša pot.

Koliko časa bomo še zrl v to narodno sramoto? Stotisoči najbogatejših sinov našega velikega naroda nosi v srcu in na jeziku samo eno željo:

Sprostiti delo, da bo postalo naš blagoslov! Delovni človek ima prvi pravico do plodov naše zemlje in dokler ne bo deležen pravične protivrednosti za svoje delo, ne bo miru, dotlej ne bo zginit najstrašnejši pojav usuznjenege dela — brezposelnost.

Mi gremo s to armado — z armado največje pravice in najvišjega poslanstva, ker je tudi v nas zavest, da bomo edino s sproščenim delom klesali trdno pot v bodočnost.

Javna tribuna

(Naši čitatelji imajo besedo)

„Poročene žene v državni službi“

Pod tem naslovom »Mlad inteligent« v »Borbi« od 3. t. m. razpravlja o tem, kako se da po njegovem mnenju hitro od pomoči brezposelnosti naše mlade inteligence. Povsem preprosto: udari po tem in onem in ga uniči, da pomaga drugemu. Torej proč s poročenimi državnimi uslužbenkami! Zakaj naj se enemu malo bolje godi kakor drugemu? Tako in enako vidimo v današnjih težkih časih opozarjati posameznike na rešilne bilke, kakor pač misli vsak po svoje. Kdo naj zameri »Mlademu inteligentu« v njegovi stiski? Toda oglejmo si njegov nasvet malo globlje! Znano je, da se je pričela v novejšem času huda borba proti poročenim državnim uslužbenkam. Po sebnosti so postale poročene učiteljice, ki tvorijo večino. In tukaj se malo pomudimo. Obče pravilno in priznano pedagoško pravilo je: možko deco poučuj in vodi v šoli učitelj, žensko pa učiteljica. To je že uveljavljeno po mestih, deloma po trgih, to mora priti prej ali slej do realiziranja tudi na kmetih, na vasi, mati, kmetica, dela in gara od ranega jutra do poznega večera doma ali na polju, poleg tega vodi gospodinjstvo in še domačo vzgojo svojih otrok. Kdo ji naj bo v bodrilen in tolažilen vzgled, ako ne poročena učiteljica — mati, češ: tudi ona izvršuje v šoli svoj težavni poklic vzgoje in pouka, poleg tega tudi oskrbuje doma gospodinjstvo in svoje otroke. In ubogi učitelj na osamljenih podeželskih šolah! Kje naj najde boljšo zakonsko družico, ako ne prav v tovarišici učiteljici, s katero se lahko posvetuje in spopolnjuje v problemih vzgoje in pouka. In izkušnja uči, da so poročene učiteljice-matere, najboljše voditeljice, posebno nižjih šolskih razredov, ker so že od doma vajene potrpeti in pravilno razumevati nežno otroško dušo. Naj li tiramo učiteljice v rimski celibat?

Brezposelnost inteligence! Odslovite danes vse poročene državne uslužbenke, pa boste imeli v treh ali štirih letih prav tako brezposelne inteligente, kakor jih imamo danes. Vzroki so drugje, oglejmo si jih. Po prevratu so se višje šole, posebno v Sloveniji, pomnožile. N. pr. v Pljuju in Kranju višja gimnazija; sedaj jo hočejo še v Murski Soboti. Naval na srednje šole je strahovit, posebno hudo je bilo pred par leti, ko so se ukiniili sprejemni izpiti in se je sprejel s p o s o b n i in nesposobni material. Po tri ali štiri paralelke v enem razredu imamo še danes na realni gimnaziji v Mariboru! Poleg tega še privatne gimnazije, n. pr. v St. Vidu, Veržuju itd. Pa

samostanska ženska učiteljska v Mariboru, Škofji Loki in še menda drugje! Vsa čast pred napredkom in izobrazbo, a kar je daleč preko potrebe inteligentov je tudi rak-rana na narodnem telesu, ker ni službe in kruha za nje, ki ga morajo imeti in ga upravičeno zahtevajo. S kmetov, z dežele vse sili in pritiska v mesto. Skrajni čas je že, da se nakloni več pozornosti strokovnim in gospodinj-skim šolam, višje srednje šole pa se naj reducirajo res potrebi primerno. In li ni zdaj čas, da se zakliče: proč s posebnimi samostanskimi učiteljskimi itd., ki le pomnožujejo brezposelno inteligenco in nieno gorje?

Starejši inteligent.

Zapostavljanje naše brezposelne mladine

Čudno, kako hitro pozabijo nekateri na pojav, ki ga imenujemo brezposelnost. V tej brezposelnosti pa na vejo: brezposelna mladina. Med temi pozabljivci je tudi vodstvo »Mariborskega tedna«, ki je kakor vsako leto, tudi letos rabilo precej uslužbencev. Bili smo navajeni, da vidimo na razstavah in prireditvah same inteligentne obraze, ki so bili vedno pripravljeni, da pomorejo obiskovalcem. In ti mladi ljudje so bili ali dijaki ali pa brezposelni abiturienti. Slednjih je bilo še največ. Letos pa, kot da bi se brezposelnost zmanjšala, ali pa kot da je ne bi bilo več, smo opazili med nastavljenici skoro same upokojece, ki bi lahko prepustili ta skromni zaslužek mladim brezposelnim, ki čakajo leta in leta, da bi dobili kje kako službo in jim je vsak dinar dobrodošel. Toda, kaj bi apelirali na te? V tem pogledu je krivo vodstvo MT, ki ni pomislilo, da je to omalovaževanje mladine, da so to udarci, ki zadevajo v živo! — Celo tako daleč je zašlo vodstvo MT, da je nastavilo aktivnega učiteljskega pripravnika, ki ima res malo plačo, toda v primeri z njegovimi brezposelnimi tovariši še vedno toliko, da se lahko s tem preživlja. (Kaj pravi zakon o aktivnih učiteljih?) Pa se ta človek gotovo izgovarja: »Pa zakaj človek ne bi izrabil počitnice?«

In nam potoži mlad človek abiturient: Brez staršev sem, vzdržuje me stari oče s skromno pokojnino petstotih dinarjev mesečno, od tega odštejete 200 dinarjev za stanovanje in z ostankom naj se preživljam trije, ki se morajo še oblačiti! Še dobro je, da imamo majhen vrtič. In tako dalje. Primerov ne zmanjka. — Imamo neko organizacijo, ki se imenuje Zveza mladih intelektualcev. Kadar ni potrebno, se postavlja kot zastopnica vseh brezposelnih inteligentov. Nadalje trdi,

JUGOSLOVANSKA AKCIJA

USTANOVNI ZBOR JUGOSLOVANSKE AKCIJE V LJUBLJANI.

Dne 27. julija je bila v Ljubljani osnovana Jugoslovanska akcija. Občni zbor je sklical predsednik pripravljalnega odbora tov. dr. Fran Kandare, odvetnik v Ljubljani; udeležili pa so se ga med drugimi tudi zastopnik generalnega tajništva in banovinskega odbora tov. Danilo Gregorič iz Beograda ter zastopniki pripravljalnih odborov JA iz Trbovelj, Tržiča, Zidanega mosta, Kranja in drugih krajev Dravske banovine. — Takoj ob otvoritvi ustanovnega občnega zbora je tovariš dr. Kandare predlagal, da se odpošlje Nj. Vel. kralju pozdravna brzojavka naslednje vsebine:

Nacionalisti, zbrani na ustanovnem občnem zboru JA v Ljubljani, pozdravljajo vrhovnega Voditelja jugoslovanskega naroda in Čuvarja edinstva in nedeljivosti Jugoslavije. Neomajno verujemo, da se bodo pod vodstvom Vašega Veličanstva uresničili vsi nacionalni in socialni ideali naših herojev. — Z vero v bodočnost Nove Jugoslavije vzklikamo današnji zbor: Živel kralj Aleksander! Živela Nova Jugoslavija!

Vsebinsko brzojavke so navzoči sprejeli z velikim navdušenjem in vzklikanjem kralju in Novi Jugoslaviji. — Za tem je tov. dr. Kandare obrazložil zborovalcem osnovne značilnosti JA. V svojih

da je edino pod njenim podstvom pot do odrešenja (to se pravi, do službe); zahteva dela in kruha in še vse mogoče. Vse to zna. Ne zna pa intervenirati v takih slučajih, ko bi bilo možno nastaviti do 40 mladih moči, ki stoje vedno pripravljene, da vstopijo v kako službo. — Da, tako je pri nas!

TAKO SE PAČI NAŠ JEZIK!

Na nekem brzojavnem drogu je pritrjen listič naslednje vsebine: Dva Studenta Pervo Solca ali Učenca se Sprimeta Na Kvartir in Hrano ali bres Hrane. — Tudi Novo Rojenčekčka ali mali Otroek pridobrem in Stalnem Plačilo Koroška Cesta N 34. — Dolžnost oblasti bi bila, da tako škandalozno pačenje našega jezika kaznuje!

50.000 adres bo imel »Veliki adresar za mesto Maribor in širjo okolico«. Najboljša reklama za vsakega obrtnika in trgovca, najboljša informacija za vsakega, ki rabi adrese, ker bo adresar popolen in bo vseboval vse osebe s točnimi adresami. Žurite se z naročili pri Tiskovni založbi r. z. z o. z. v Mariboru, Gregorčičeva ulica 26, telefon 29-70.

nadaljnih izvajanjih je ugotovil, da je liberalna demokracija zašla v veliko krizo in da je prav ona glavni krivec težkega ekonomskega in socialnega stanja, ker je omogočila neomejeno oblast velikega kapitala. Povzročila je križanje poedinih družabnih slojev in jalove pošne horbe. Program JA stremi predvsem za izboljšanjem današnjega nevzdržnega stanja, hoče uvesti red v današnjo ekonomsko anarhijo in omogočiti vsakemu poedincu minimum eksistence. — Za njim je govoril tov. Danilo Gregorič. Zborovalce je pozdravil v imenu generalnega tajništva in beogradskega banovinskega odbora. V svojem nadaljnjem govoru je ostro ožigosal posledice dosedanjega dela ljudi, ki jim je vse stranka in osebna korist. Pokazal je tudi na smernice JA, po katerih je možno izboljšanje. — Govor tov. Gregoriča so zborovalci večkrat prekinili z burnim pritrdjevanjem. Pri volitvah upravnega odbora so bili izvoljeni: predsednik dr. Fran Kandare, advokat v Ljubljani, I. podpredsednik Jože Lipovž, teh. uradnik, II. podpredsednik Ferdinand Koprivc, žel. električar, tajnik Hrabroslav Sever, blagajnik Frano Rebec, Upravni odbor tvorijo: Ing. Vinko Čop, Vinko Lobada, Oton Pelan, Tomaž Anžur, Ferdo Uranič. Nadzorni odbor: Stanko Mavre, Otmar Pehani in Ivan Ilovar.

Razpis

Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Mariboru r. z. z o. z.

razpisuje mesto uradnika. V poštev pridejo prosilci, ki so popolnoma večji knjigovodstva, korespondence, strojepisja in imajo že nekaj let prakse.

Prošnje s prepisi spriceval je vpslati na naslov Kreditne zadruge uslužbencev državnih železnic v Mariboru, r. z. z o. z., Frankopanova 34, do 24. avgusta 1934.

Širite „BORBO“!

Kupujte samo pri naših inserentih!

Sokolski zlet v Zagrebu

NEKAJ SLIČIC.

Ne mislim tu poročati o onem silnem in skoraj neverjetnem razmahu, ki ga je demonstrirala sokolska ideja na tem zletu. Omejiti se hočem le na oni intimni, skriti tok življenja, dogodkov, doživljanja, ki jih je lahko doživel vsak, ki je imel le nekoliko dobre in prožne oči in nekoliko smisla za psihologijo. Tu podajam samo nekoliko takih sličic.

DVE GENERACIJI.

Smo v tramvaju. Stasit in zagorel seljak iz Južne Srbije sedi v njem, poleg njega pa stoji njegov sin. Človek uživa, ko opazuje ti dve lepi in zdravi postavi. Izstopimo. Ona dva gresta pred menoj. Prisluskujem pogovoru. Sin razlaga očetu, da bi ta moral vstati in prepustiti prostor »dami«, ki je stala poleg. Sam ljub Bog ve, kje je ta dečko ujel to glavje iz modernega bon-tona... Oče nekoliko časa posluša in nekaj premišlja. Končno mu je bilo menda le preveč te »civilizacije« in njenih kapric, ter je tako-le poučil svojega sina: »Znaj si ne, da je i moj dinar okrugao!«

NA KOLODVORU.

Masa ljudi čaka na prihod Čehoslovakov. Stojim v špalirju. Pred menoj sta mož in žena iz Zagreba. Baš korakajo mimo gibčne in vesele Čehoslovakinje. Z velikim navdušenjem, mahanjem, klicanjem odgovarjajo na naše pozdrave. Gospa pred menoj je vsa iz sebe in na dolgo opisuje možu, da kaj takega še ni videla. Mož ji pa odgovori: »Nemoj toliko govoriti! Kaži samo: Česi, na onda znam sve!«

NA JELAČIČEVEM TRGU.

Stoodstojni zagrebški »purger« razlaga dvema sokolicama lepote Zagreba in njegove okolice. Svoje navdušeno tolmačenje zaključuje: »...da je Zagreb bez svega najljepši grad jugoistočne Evrope...« Bog mu odpusti ta lokalni patriotizem, ki je tako značilen za Zagreb.

NA STADIONU.

Pred vhomom silna gnječa. Kar se pojavi tudi neki Slovenec v svoji narodni noši in seveda neizbežno s svojim ogromnim, rdečim dežnikom. »Gledaj Slovenca! Sunce sije, da ne možeš disati, a on ti nosi još kišobran!« To je bilo v soboto takoj popoldne. Čez štiri ure so se pričeli zbirati oblaki. Stadion nabito

poln. Ljudje s skrbjo gledajo v nebo. Prve kapljice. Vsi napeto čakajo, kaj bo. Naenkrat se odpre na tribuni počasi in dostojanstveno velik rdeč, slovenski dežnik. To je bil eden izmed najznačilnejših trenutkov, ki sem jih sploh kedaj doživel. Tisoče ljudi je gledalo na ta rdeči dežnik z velikim občudovanjem. Da pa smo Slovenci res gostoljubni, je dokazal baš naš »narodni« dežnik, kajti težko bi bilo koga prepričati, da je napravljen samo za dva. In to je oni Gorenjec tudi praktično dokazal. — Dežnik (ali pa solčnik), je za našo narodno nošo res nekaj svojevrstnega. Da pa slutiti tudi neko psihično lastnost našega naroda — previdnost. Sicer pa ima ta dežnik še veliko bodočnost. Ako se bo naš ljub Gorenjec kdaj vozil v aeroplanu, mu bo dežnik lahko služil odlično tudi kot padalo...

SRB JE ROJEN VOJAK.

To je neizpodbitno. V tramvaju: Seljak preko šestdesetih let iz Skoplja. Z nekim oficirjem naravnost strokovnjaški razpravlja o — artileriji. Ali pa na Jelačičevem trgu: Devetdeset odstotkov ljudi, ki so gledali in občudovali Jelačičev spomenik, razpravljali o njegovi zakrivljeni sablji, analizirali konja — je

bilo srbskih seljakov. — Pred prodajalnami orožja si lahko vedno opazil kakega Črnogorca ali Bosanca. — Na stadionu: Sedim z nekim seljakom iz Niša. Ko prihajajo na telovadišče člani, se seljak obrne k meni: »Kaži ti meni brate, dali jih ima za jedan puk ili ne?«

KAJ PA SLOVENC?

Čakam na kolodvoru na ljubljansko sokolsko župo. Še preden Slovenci dobro izstopijo — že pojejo. Spremljam članice od realne gimnazije. Kaj delajo med potjo? Seveda — pojejo. Srečam skupino iz Maribora, ki je res lepo — pela. Povsod kjerkoli sem naletel na naše fante in dekleta, povsod samo petje. In je prav tako! Mi smo lahko ponosni na svojo pesem. Čeprav nima onih bogatih okrasov in kompliciranih ritmov, vendar je tako naša, tako globoko zasidrana v naši duši, da človeka, ki je že delj časa ni slišal, kar pretrese. — Na koncu ogromnega spreveda so jahali na konjih Gorenjci v narodnih nošah. Seveda so vriskali in peli, da so spravili vse v najlepše razpoloženje. Moj kolega iz Samobora nas je tako-le karakteriziral: »Bogami, vi Slovenci, uvijek ste veseli!«

Danilo Viher, Zagreb

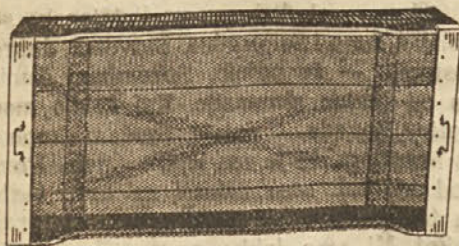
Celje

Nekaj o sprejemu bratov Čehov. Pretekli četrtek je vozil poseben vlak drage nam brate Čeha skozi Celje na vse-sokolski zlet v Zagreb. Na peronu se je zbralo k sprejemu precejšnje število občinstva. Oficielni govornik, ki jih je pozdravil v imenu Sokola, je bil pa oblečen v »Rosegerjankerl«. Ali so sokolski kroji samo zato, da visijo v omari? Malo več takta pa bi že lahko imeli bratje!

Članski sestanek, ki ga je priredila podružnica NSZ v soboto zvečer, je bil kljub slabemu vremenu dokaj dobro obiskan. Sestanek je vodil tov. Janežič, ki je toplo pozdravil članstvo in došle delegate. Tajnik tov. Wltavsky Franjo je predložil resolucijo, katero prinašamo v celoti, nakar je povzel besedo burno pozdravljen tov. Bajt iz Maribora. On je v svojem nad eno uro trajajočem govoru orisal vse krivice, ki se godijo našemu delovnemu ljudstvu in zahteval temeljite remedure za zaščito delavstva. Za svoja res tehtna izvajanja je žel obilo priznanja in zahvale. Za njim je povzel besedo še tov. Kravos iz Ljubljane, ki je opozarjal, da je moč delavstva le v močni strokovni organizaciji in ta je: Narodno-strokovna zveza, ki šteje sedaj že nad 60 podružnic. Tudi njega je članstvo nagradilo z aplavzom. Ko so bile obravnavane še nekatere lokalne zadeve, je predsednik zaključil dobro uspeši sestanek s pozivom na članstvo, naj gre pridno na delo in naj pripelje še nove borce za nacionalno in socialno pravičnost v naše vrste.

Sprejeta resolucija je naslednja: Podružnica Narodno strokovne zveze za Celje in okolico je sprejela na svojem članskem sestanku, dne 4. avgusta 1934 sledečo resolucijo, soglasno: 1. Zakon o minimalnih medzid delavcev se naj čimprej uvede in izvaja. Z isto nujnostjo zahtevamo, da se uvede takoj starostno, kakor tudi zavarovanje za onemoglost in smrt delavcev in nameščencev v vsej državi. 2. Mezde rudarskega in topilniškega delavstva se naj oproste plačevanja v bednostni sklad, ker so njih skromni zaslužki že itak obremenjeni z lastnim brezposelnim fondom, ter so torej dvakrat obdavčeni v eno in isto svrhu. 3. Kolesa delavcev se naj oproste vseh davščin. 4. Prosimo, da se imenuje v celjski sreski odbor za javna dela, v katerega se stekajo po večini delojemalski prispevi ki tudi zastopnik podružnice Narodno-strokovne zveze za Celje in okolico, ker bo le na ta način imelo delavstvo v pogled in bo soodločalo, kje se naj denar najkoristneje porabi. Istočasno prosimo tudi, da se nakažejo občini Celje okolica primernejši, t. j. večji prispevki iz bednostnega sklada, ker ima kot druga največja industrijska občina veliko večje zahteve glede preskrbe brezposelnih, kakor pa ostale občine. 5. Zahtevamo, da se uvede popolni nedeljski počitek v brivnicah v Celju in trgovskih obratih v celjski okolici, ker ni prav nobene potrebe, da so ti lokali ob nedeljah odprti, uslužbenstvo pa prikrajšano za tako potreben nedeljski počitek in oddih. Nadrejena oblastva pa naprošamo, da nas v naših stremiljenjih za izboljšanje položaja delovnega ljudstva podpirajo in ukrenejo vse potrebno, ker le na ta način je delavstvo mogoče vzgojiti v pravem nacionalnem in državotvornem smislu.

Pohištvo, vložke, tapetništvo in dekoracije

najceneje nudi

NOVAK

Maribor, Veitinska 7
Koroška 8

Telefon 29-05

Najnovejši vzorci tkanin blaga za pohištvo, zaves in madrace

Generalu

Rudolfu Maistru v spomin

Pretekli so dnevi, o katerih nismo mislili, da bodo morali priti tako kmalu. Polagoma se suše solze, ki jih je lila za Teboj osvobodjena zemlja...

Kakor mrtvi kipi smo stali ob Tvojem grobu. Nismo čuli vzdihov množic, niti nismo čutili vročega julijskega solnca...

V naših srcih je kluvalo...

Odganjali smo misli, branili smo se bridkega doživljanja. Ali kruta resnica se ni dala odgnati. Začutili smo dihanje smrti, dihanje zemlje, ki sprejema svojega osvoboditelja — junaka...

Tebe ni več... Kruta usoda Te je iztrgala iz naše sredine. Objokujemo Te mi in vsa ta sveta zemlja, ki si jo Ti s svojimi heroizmi vrnil materi Jugoslaviji...

In ko so klonili pred Tvojim grobom naši prapori, ko je klonil ves narod, smo vzljubili to našo bol, kot smo vzljubili Tvoje življenjsko delo... In bo Tvoj grob svetil vseh vernih sinov svete jugoslovanske zemlje... K njemu bomo romali, ko bomo potrebni moči...

Julijsko solnce Te je poslednjič pozdravilo... V naši srcih so zažarele tri lučke: prva v ljubezni do generala, druga v hvaležnosti do generala in tretja ob misli na njegov spomin...

Vzljubili smo svojo bol, ker nam daje moči, da izvršimo Tvojo oporoko, naš general...
Stanko Tušek.

Kulturne beležke

Narodno gledališče

V soboto, 11. avgusta ob pol 21. uri v mestnem parku, na otroškem igrišču ob koncu Tyrševe ulice: »KULTURNA PRIREDITEV V ČRNI MLAKI«.

PAVEL GOLJA: KULTURNA PRIREDITEV V ČRNI MLAKI.

Za letošnji »Mariborski teden« je naše gledališče uprizorilo v mestnem parku Goljevo veseligr »Kulturna prireditev v Črni mlaki«. Torej igro, ki je po svoji snovnosti in stilistiki kaj pripravna za podeželske amaterske odre, nikakor pa ne za poklicno gledališče. Morda je bila v tem oziru dokaj na mestu cirkuška označka v programih MT, namreč, da bo to »galapredstava«. Sicer je res, da je na mestu načelo, naj se igra domače stvari, pri tem pa naj bi se gledališče le ne izneverilo oni kulturni nalogi in pomenu iz katerega je porojeno. Najmanj pa naj se bi taka dela ne uprizarjala v času takih slavnostnih dni. Dajale naj bi se stvari, ki bi bile res slika kulturnega dogajanja in umetniškega hotenja. Pri nas se pa pobere stvar, ki je najbližje pri rokah in najlažje uprizorljiva. Zato manjka one grandioznosti v podajanju, kakor tudi v stvari sami.

Lansko leto so to v polni meri dosegli s »Celjskimi grofi«, nikakor pa ne letos, ko so uprizorili delo, za katerega je treba sploh prevdariti ali je dobro za oder, kaj šele, da bi se uprizorilo na prostem. Videli smo, da ni za eno, ne za drugo. Uradništvo, podeželska inteligenca, od lekarnarja pa vse do fi-

nancarja in orožnika, češki profesor in vseh-slovanska vzajemnost, vse to ne daje zanimivosti. Motiv je slab in že mnogokrat obdelan. Golji gre v naši dramski literaturi ono mesto brezidejnih piscev, katerih stvari ne rodi potreba časa, temveč so samo poznavalec vseh mogočih oderskih efektov, kar pa ne daje delu umetniške vrednosti. Ta komedija je daleč pod onimi, ki jih je napisal Golja v prejšnjih letih. Delo je zrastle pod Cankarjevim vplivom. — Prvo dejanje je polno efektne besedne, predvsem pa situacijske komike, v nadaljnjih dejanjih pa se vse razbini in izpiše v bolno idejno slabokrvnost. Izraža se, da je šel tu avtor tudi za zunanjo resničnostjo, ki za dramo še nikakor ne more biti snov, kajti snov drame ali kakršnekoli igre, ki hoče biti notranje zaokrožena, je na povsem drugi resničnosti stopnji, kakor je realnost sama. Tako se ustvarjajo reportažne drame, ne pa sodobne, ker se nihče ne potrudil, da bi prodrl skozi površje do dna, kjer je resnično nosilna snov za odersko delo.

Režiser Jože K o v i č je stvar rešil z navadnimi pripomočki, da bi ji dal tem večji zunanji izraz. Seveda se mu to ni povsem posrečilo. Igralsko je največji uspeh doživel S k r b i n š e k kot Opomba, potem Furijan in Nakrst, medtem, ko je odigral Narobeta P. K o v i č z njemu lastno stereotipno kreacijo. Dobra je bila tudi učiteljica Kraljeva. Zgrešena sta bila oba pesnika, ki sta podala svoji vlogi kot groba pijanca. Vendar je to bila krivda režiserja, kot še marsikje. Jože K o v i č je bil dober, daleko je zaostajal za njim Medven. Vsi ostali so bili v stilu. Opazili so se R a z b e r g e r, G r o m, H a r a š t o v i č, Š t a n d e k e r, Č r n o b o r i, D r a g u t i n o v i č e v a, B a r b i č e v a, Z a k r a j š k o v a in S a v i n o v a.

O inscenaciji, ki se pri nas kaj malo upošteva, dasi je to izredne važnosti, bi se dalo mnogo povedati. Nič se ne opazi, da bi dobili kaj novega, nasprotno: pomagajo si s pripomočki, ki so prej značilni za amaterje, kot pa za poklicno gledališče. — Tako bi lahko vso uprizoritev nazvali res »Kulturno prireditev v Mariboru«. Obisk premije je bil odličen.

Tone Starec.

Poglavje

o »Prizadu«

Naši sadni izvozniki se nahajajo v hudi stiski. Nad sto vagonov jabolk in drugega sadja že gnije po skladiščih, ker nimajo izvoznega dovoljenja s strani »Prizada«, t. j. nekega beograjskega privilegiranega društva za izvoz poljskih pridelkov. Bomba je padla že na mariborskem kongresu sadnih izvoznikov, ko so le-ti izvedeli po tridnevnem prerekanju, da niso več svobodni izvozniki, nego še samo nakupovalci za »Prizad«. »Ena roka« — je dejal takrat neki gospod — »bo kupovala in ena roka bo torej sadje oddajala v Nemčiji.« Sedaj se je že pokazala nesrečna roka »Prizada«, mrtva roka birokracije. Nemci urgirajo pošiljke, cene padajo, kmet in izvoznik obupno vija roke, toda »Prizada«, ki si je prilastil na povsem svojstven način nekak monopol zunanje trgovine, se vse to nič ne tiče. »Prizad« je bil tišči slavna organizacija, ki se ji imamo zahvaliti za neslavno likvidacijo žitnega monopola. Skovanka »Prizad« je identična z lepo slovensko besedo pri-z a d e j a t i. In res so prizadejali našemu narodnemu gospodarstvu takrat nekaj nad 700 milijonov deficita. O kaki parlamentarni anketi v tej aferi seveda ni bilo niti govora. Sedaj hoče »Prizad« uničiti še sadni eksport. Kolikor se spominjamo, naša ustava z dne 3. septembra, nikjer ne predvideva monopola zunanje trgovine. Jugoslavija še ni holiševiška Rusija, kjer o takih stvareh odločajo edinoletski ljudski komisariji. Nacionalni interesi zahtevajo, da se to društvo privilegiranih čifutov čimprej likvidira, da ne bo trpelo naše narodno gospodarstvo vsled raznih kapric in požrešnosti vodilne gospode pri »Prizadu« še večje škode. Žitni monopol, slavna gospoda, je memento! Sadnemu eksportu, ki je velik vir dohodkov naroda, nobenih nepotrebnih ovir! To, kar počenja jo razni neoficielni »privredni krugovi« v Beogradu, že meji ob zločin nad narodom in državo. S takim eksperimentiranjem se blamiramo pred celim svetom. Če je suficit — tako računajo gospodje pri »Prizadu« — bomo zaslužili »grдне pare«, če bo deficit, bo že plačal davkoplačevalec, kakor je bilo pri žitnem monopolu. Toda s tako prakso bo treba napraviti energično konec. Pozivamo kraljevsko vladu, da razpusti ves »Prizad« in da tako ustvari normalne pogoje za naš eksport. Z birokratizacijo in podraževanjem procedure izvažanja si režemo v lastno meso!

Če nam še niste nakazali naročnine, storite to takoj!

Pod črto

»PRO DEO.«

V Mariboru je bila te dni otvorena protibrezbožniška razstava pod gornjim geslom. Mnenja o potrebi in nepotrebi takih razstav so deljena, mi za danes o tem ne bomo razpravljali. Samo na nekaj bi opozorili. Pobiranje obvezne vstopnine se dokaj čudno dojmi obiskovalca. Nehote namreč dobi vtis, kot da je treba plačati za ogled onih nekaj »ekstotičnih« podob iz dobe ruske revolucije 2 oz. 3 dinarje kot po kakih cirkuških panoramah, kjer kažejo za denar usmrtnice razbojnikov in krvave slike iz vojne. — Po našem mišljenju, naj bi bil dostop na take razstave prost, ker bi si jo tako lahko ogledale širše plasti ljudstva. Stroške za prireditev razstave bi naj krili prostovoljni prispevki in pa organizacije, ki so na uspehu takih razstav zainteresirane. Brezbožniki prav gotovo pri svoji propagandi ne pobirajo vstopnine!

Delu čast in zaščita!

Na drobno!

Kis za vlaganje kumaric itd., prvo-uradni kis, spirit za vlaganje sadja, vse vrste likerjev, tropinovec, droženko, slivovko, rum, konjak i. t. d. i. t. d. dobavlja po zmernih dnevnih cenah

Na debelo!

JAKOB PERHAVEC

izdelovanje likerjev, desertnih vin, sirupov in žganjarno
MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 9 — TELEFON 25-80